

УДК [378:005.6]:004.775

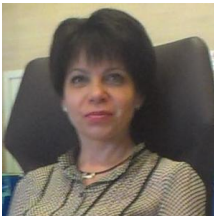
ВІДКРИТА ЕЛЕКТРОННА ПЛАТФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ПОРТАЛ ДОВІРА

Головянко Марія Валентинівна, доцент
кафедри штучного інтелекту
Харківського національного університету радіоелектроніки

Шевченко Олександр Юрійович, доцент
кафедри штучного інтелекту
Харківського національного університету радіоелектроніки

Тітова Людмила Володимирівна, інженер
кафедри штучного інтелекту
Харківського національного університету радіоелектроніки

***Анотація:** Розглядаються питання забезпечення якості вищої освіти з урахуванням європейського досвіду, застосування принципів електронної демократії і використання технічних засобів з метою побудови внутрішньої системи забезпечення якості у внз.*

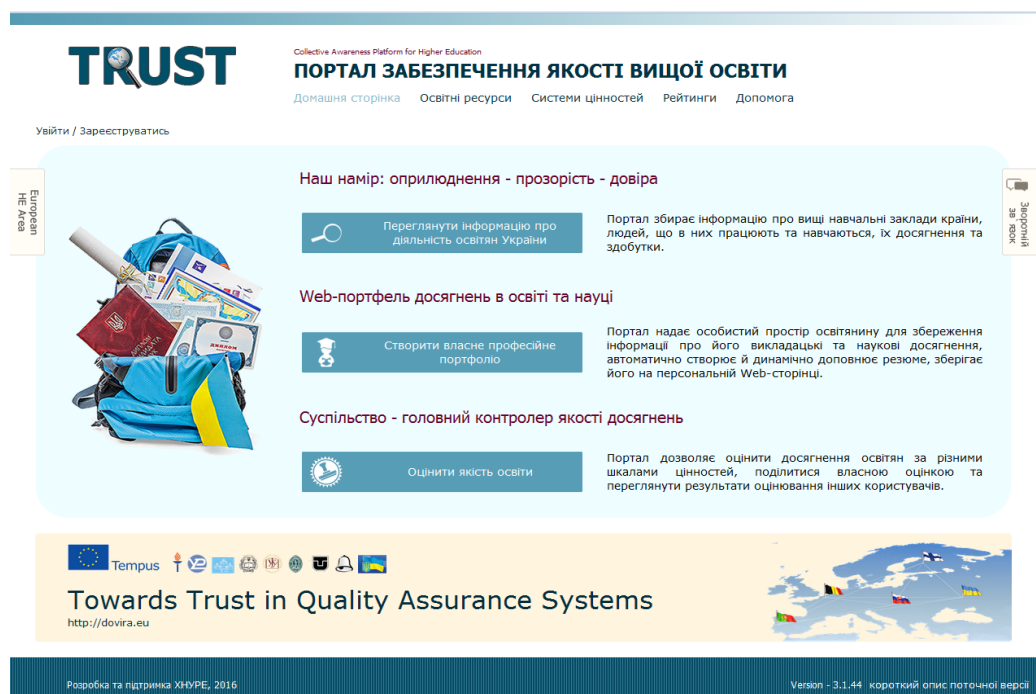
***Ключові слова:** забезпечення якості, трикутник знань, прозорість, достовірність, неупередженість оприлюдненої інформації, електронна платформа, онтологічний підхід, освітній ресурс, досягнення, імпакт-фактор, система цінностей, рейтинг.*

Вступ

Якість вищої освіти – запорука стабільного розвитку держави, її спроможності відповідати викликам часу і забезпечувати ресурсами розвиток країни в сучасній концепції економіки знань. Відкритість і прозорість інформації щодо поточного стану освітніх ресурсів в Україні надасть змогу постійно одержувати актуальну об’єктивну, і що, головне, неупереджену оцінку їхньої якості та досягнень усім зацікавленим особам.

Портал Довіра був розроблений в межах міжнародного європейського проекту Темпус № 516935 «TRUST» в якості технічного засобу підтримки і гармонізації різних існуючих і нових процесів з оцінки і забезпечення якості (<http://portal.dovira.eu/>) згідно зі сформульованою концепцією забезпечення якості вищої освіти та вимоги прозорості і неупередженості оцінки якості освіти, в основу яких покладено європейські практики, що базуються на «трикутнику знань»: освіта – дослідження – інновації (http://dovira.eu/QA_concept.pdf).

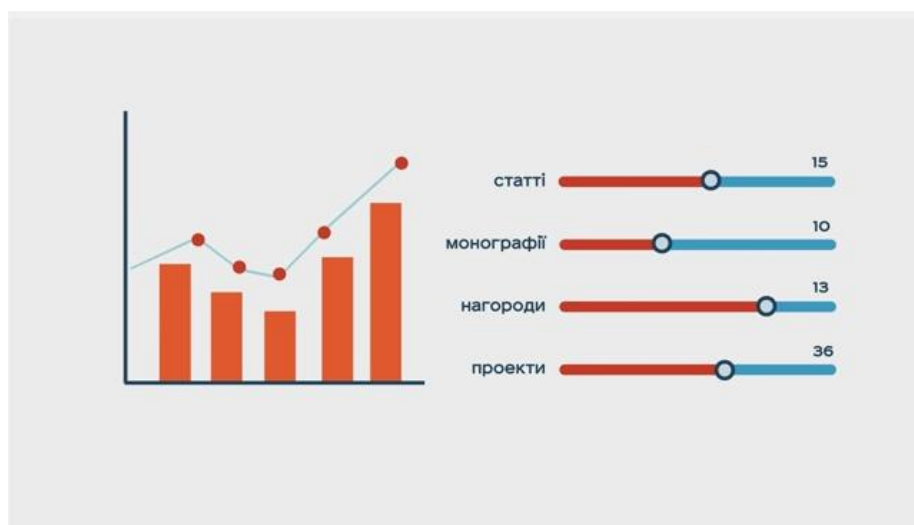
Зображення 1. Скріншот сайту порталу

Основна частина

Портал підтримки якості освіти побудований як відкрита платформа для реєстрації, накопичення і аналітичної обробки усіх типів освітніх ресурсів та документів, які їх підтверджують. Освітні ресурси це, насамперед, люди, які працюють в освітніх закладах, а їх досягнення (результати наукової, викладацької і інноваційної діяльності) є запорукою загального успіху колективів (кафедри, підрозділу, університету і, нарешті, усієї країни) [1].

Портал дозволяє реєструвати усі типи освітніх ресурсів; підтверджувати їх додаванням посилань на відповідні документи і зберігати ці документи. Таким чином накопичується інформація про вищі навчальні заклади країни, людей, що в них працюють та навчаються, їх досягнення та здобутки (<https://www.youtube.com/watch?v=FQ8r5MqDLs4>).

Зображення 2. Скріншот відео ролику про можливості порталу

Портал надає освітянину особистий простір для збереження інформації про його викладацькі та наукові досягнення, автоматично створює й динамічно доповнює резюме, зберігає його на персональній Web-сторінці. Портал дозволяє

оцінити досягнення освітян за різними шкалами цінностей, поділитися власною оцінкою, переглянути та порівняти результати оцінювання інших користувачів [2].

Зокрема, користувачі мають можливість:

- складати, переглядати і оприлюднювати рейтинги на основі прозоро оприлюднених персональних досягненнях співробітників за визначеними і оприлюдненими критеріями якості / успішності з ваговими коефіцієнтами пріоритетності / важливості для кожного з критеріїв;

- гнучко налаштовувати вагові коефіцієнти пріоритетності / важливості для кожного з критеріїв відповідно до мети рейтингу (системи цінностей особи, яка складає рейтинг) Таким чином, портал може використовуватись для і

- оцінювати поточну ситуацію і відстежувати динаміку змін через зберігання і порівняння систем цінностей і результатів рейтингів, зроблених в різний час та моделювати ситуацію майбутнього відповідно до обраної стратегії розвитку установи (структурного підрозділу) [2].

Головна особливість portalу Довіра – це його гнучка структура, яка побудована на взаємодії двох онтологій сервісної і доменної, яка легко змінюється відповідно до змін в предметній області. Завдяки онтологічному підходу портал не використовує «мертві» статистичні дані, а сам обчислює кількісні результати з первинних (основних) даних, які не змінюються. Тобто, користувач не повинен постійно вносити корективи щодо кількості того чи іншого ресурсу, а просто додавати нові ресурси, які система порахує і зробить додаткові обчислення відповідно до типу даних. Наприклад, співробітників певного віку можна вибрати на основі даних «дата народження», що позбавляє від необхідності вручну перераховувати і вік, і кількість співробітників певного віку при складанні звітності.

Окремо потрібно пояснити необхідність оцінки і забезпечення якості за впливом досягнення (так званий імпаکت-фактор). Самі тільки кількісні показники

не можуть бути застосовані для повної характеристики стану і рівня вищої освіти. Тому для оцінки якості ресурсу з категорії «друкована робота» була впроваджена оцінка якості друкованої роботи за впливом. Через те, що в основу оцінки дослідницької діяльності покладені публікації в реферованих виданнях і їх цитування, запровадження імпаکت-фактору для ресурсів з категорії «друкована робота» є найбільш зрозумілим і легко і втілюваним для автоматичної обробки в межах електронної платформи. Імпакт-фактор легко формалізується для обчислення завдяки застосуванню зовнішнього джерела, яке було рекомендовано європейськими експертами проекту для отримання показника «рівень видання». Таким джерелом став список міжнародних видань, ретельно складений і рекомендований для публікацій фінською академією наук. Цей список регулярно поновлюється форумом європейських експертів, що призводить до його автоматичного поновлення на порталі. До списку увійшло близько дев'ятнадцяти з половиною тисяч видань (наукових журналів і доповідей конференцій), реферованих в базах Scopus і Web of Science з відповідним імпакт фактором. Згідно з рекомендаціями фінської академії наук, всім видання присвоєний рівні 1 (низький) – 3 (найвищий), після реєстрації статті / доповіді її імпакт-фактор обчислюється, базуючись на зазначеному рівні видання. Команда проекту ввела 0-й рівень – найнижчий для видань, які не ввійшли у список, рекомендований європейськими експертами [3].

Переваги користувачів порталу

1. Вся інформація про ресурси освіти зібрана в одному місці (ВНЗ, факультети, кафедри, співробітники з їх досягненнями: навчальні матеріали, друковані роботи, патенти, гранти та ін.).
2. Можливість зберігати свої персональні дані (список і, що головне, зміст робіт, які користувач вважає досягненнями) у «віддаленому сховищі», що забезпечує:

- безкоштовне зберігання великого об'єму інформації на віддалених розподілених серверах,
- швидкий 7/24/365 on-line доступ до інформації з будь-якого місця земної кулі,
- незалежність швидкості відклику від загального об'єму інформації, яка зберігається (завдяки системі Virtuoso, яка підтримує роботу розподілених серверів).
- можливість генерації і динамічного поновлення звітів за досягненнями.

3. Динамічно генерувати і поновлювати своє CV и персональну Web сторінку, використовуючи дані, які зберігаються в Порталі.

4. Здійснювати пошук зареєстрованих ресурсів, маючи про них навіть неповні відомості, тільки фрагменти найменування ресурсу (неповні слова, наприклад).

5. Знаходити потрібні ресурси за категоріями з використанням складного фільтру. Наприклад, для знаходження всіх приватних ВНЗ України з процентом захищених викладачів не менше ніж 50 процентів або всіх ВНЗ потрібного рівня акредитації, які створені після 2000 року, треба зробити відповідний вибір в складному фільтрі. Теж саме і по відношенню всіх інших ресурсів (співробітники, напрямки підготовки, ...).

6. Швидко знаходити експертів у певній галузі, базуючись на зареєстрованих роботах – досягненнях і організовувати спільноти / мережі за інтересами (мережі випускників, академічні мережі, пошук партнерів для спільних проектів, тощо).

7. Отримувати імпаکت-фактор (оцінювати друкований ресурс за впливом) для всіх зареєстрованих в порталі статей і доповідей на конференціях. Імпаکت-фактор обчислюється на основі рівня видання, в якому стаття надрукована.

Переваги Порталу для менеджерів освіти

1. Отримувати доступ до інформації про ресурси: співробітники, їх досягнення не в «закритому» вигляді статистики (кількість професорів, грантів, статей), а з можливістю переглянути і оцінити будь-яке із зареєстрованих досягнень.

2. Можливість прозоро запускати будь-який процес, що протікає у ВНЗ і який зводиться до визначення «кращих» показників за обраними параметрами (рейтингування), використовуючи ресурси, що зареєстровані в порталі (відбір кандидата на заміщення вакантної посади, мотивації кращих підрозділів / співробітників) [4].

3. Можливість гнучкого настроювання системи цінностей, на основі якої виконується рейтингування залежно від поточних цілей і завдань. При цьому обрана система цінностей зберігається, що дозволяє у майбутньому відстежити динаміку змін.

4. Генерувати звіти по організації / структурному підрозділу за визначений період часу на основі зареєстрованих в порталі досягнень співробітників.

5. Знаходити (вибирати) експертів у відповідних галузях знань, визначати рівень науковців за їх роботами на основі зареєстрованих в порталі досягнень, зокрема статтях і доповідях на конференціях, імпаکت-фактор яких обчислюється за вищенаведеною схемою [5].

Портал як складова внутрішньої системи забезпечення якості вишу

Процедура оцінювання персоналу розроблена у відповідності до Закону про Вищу освіту, яким передбачається проведення щорічного оцінювання науково-педагогічних і педагогічних працівників ВНЗ та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань (п.3, стаття 16, розділ V).

Накопичення достовірної інформації щодо кількості міжнародних проектів, створених спільно прав інтелектуальної власності, спільних підприємств, наукових проектів, грантів, публікацій за показниками визнаних міжнародних

наукометричних баз і в міжнародних реферованих виданнях для визначення рівня інтеграції вишу в світовий освітньо-науковий простір з метою набуття статусу дослідницького (п. 4, ст. 30, розділ VI Закону про Вищу освіту).

Запровадження порталу в повсякденне життя вишу з метою забезпечення прозорості і неупередженості процесу прийняття рішень, на основі оприлюднених персональних досягнень співробітників підтримає імідж вишу, як прозорої установи і сприятиме зростанню його привабливості серед абітурієнтів та підніме в рейтингу прозорості, який регулярно проводить аналітичний центр CEDOS.

Висновки

В умовах тотальної недовіри суспільства до влади (від виконавчої до адміністрації установ) і влади до суспільства засоби електронної демократії можуть допомогти в подоланні накопичених протиріч, зокрема і в академічному суспільстві. Відкритість і прозорість інформації щодо результатів роботи академічного суспільства сприятиме покращенню самих результатів, створюватиме позитивні приклади для наслідування систем цінностей тих груп, які мають привабливий розвиток. Портал, як інструмент електронної демократії, має стати засобом технічної підтримки системи забезпечення якості у виші, який дозволить підтримувати прийняття неупереджених управлінських рішень, базуючись на відкритій інформації щодо досягнень кожного члена спільноти, з яких складаються досягнення колективів структурних підрозділів і установ.

Список використаних джерел інформації:

1. Terziyan V., Golovianko M., Shevchenko O., [Semantic Portal as a Tool for Structural Reform of the Ukrainian Educational System](#), In: [Information Technology for Development](#), Vol. 21, No. 3, 2015, Taylor & Francis, pp. 381-402. (doi: 10.1080/02681102.2014.899955)

2. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. / За ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тііхонена. – Львів: Видавництво «Компанія "Манускрипт"», 2014. – 572 с.
http://www.dovira.eu/Trust_1.pdf
3. Класифікація ресурсів наукових видань
<http://portal.dovira.eu/img/Publication%20Channels%20ua.pdf>
4. Від контролю до культури якості: перезавантаження процесів забезпечення якості в українській вищій школі: практ. посіб. / За ред. С. Гришко, Т. Добка, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тііхонена. – Львів: Видавництво «Компанія "Манускрипт"», 2014. – 168 с.
http://www.dovira.eu/Trust_2.pdf
5. Національний портал забезпечення якості вищої освіти: інструкція користувача <http://dovira.eu/TRUST%20Portal%20User%20Manuals.pdf>

ОТКРЫТАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ ПЛАТФОРМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ - ПОРТАЛ ДОВІРА

Головянко М. В., доцент кафедри искусственного интеллекта Харьковского национального университета радиоэлектроники

Шевченко А. Ю., доцент кафедри искусственного интеллекта Харьковского национального университета радиоэлектроники

Титова Л. В., инженер кафедры искусственного интеллекта Харьковского национального университета радиоэлектроники

Аннотация: Рассматриваются вопросы обеспечения качества высшего образования с учетом европейского опыта, применения принципов электронной

демократии и использования технических средств для построения внутренней системы обеспечения качества в вузе.

Ключевые слова: обеспечение качества, треугольник знаний, прозрачность, достоверность, непредвзятость обнародованной информации, электронная платформа, онтологический подход, образовательный ресурс, достижения, импакт-фактор, система ценностей, рейтинг.

COLLECTIVE AWARENESS PLATFORM FOR HIGHER EDUCATION PORTAL DOVIRA

Golovianko M. V., Associate Professor of the Department of Artificial Intelligence of Kharkiv National University of Radio Electronics

Shevchenko O. Y., Associate Professor of the Department of Artificial Intelligence of Kharkiv National University of Radio Electronics

Titova L. V., Engineer of the Department of Artificial Intelligence of Kharkiv National University of Radio Electronics

Annotation: This paper devoted to the issues of quality assurance within the higher education based on the European experience, applying the principles of e-democracy and using technical means for building an internal quality assurance system in the university.

Keywords: quality assurance, knowledge triangle, transparency, trusted, unbiased published information, electronic platform, ontological approach, educational resource, achievements, impact factor, system of values, ranking.

